Gunnlaugs saga Ormstungu

UTG. S. HAMMARGREN

ÖREBRO 1858

Gunlögs Saga

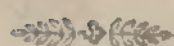
från

Island

På Swenska utgifwen och bearbetad

af

S.... *.........n.

Örebro,
N. M. Lindh, 1856.

Öfwersättarens förord.

Historien, såsom den wanligen behandlas, sysselsätter sig nästan endast med folkens Styresmän och Furstar, deras krig, regeringssätt, förhållanden till hwarandra, deras generaler och närmaste omgifning, ja, stundom finner man äfwen deras enskilda lefnad skildrad i de minsta detaljer. Af huru stort intresse allt detta kan wara, så torde likwäl mången sakna en utförligare framställning af sjelfwa folkens lynne, karakter och bildningsgrad, så wida dessa uttryckas och hafwa sin pregel i deras lagar, seder, bruk och lefnadssätt. Dylika bidrag till sjelfwa menskligbetens utwecklingshistoria finner man allt för sparsamt hos nyare tiders historiske författare, hwarföre man måste uppsöka dylikt i forn-sagan, resebeskrifningar, eller, den härpå grundade, historiska romanen o. s. w.

Det är icke blott om Swenska historien man sålunda kan säga, att den snarare är Sweriges konungars historia än Swenska folkets historia. Det torde derföre för dem af fornforskningens wänner, hwilka icke äro i tillfälle att på grundspråket inhemta de gamla nordiska sagorna, ej wara utan intresse att ega en bearbetning deraf på modersmålet. I denna förmodan har närwarande fria öfwersättning af Gunlögs Saga blifwit företagen. En af Sweriges utmärktare fornforskare har om denna Saga yttrat: "Det är icke skäl "att draga i twifwel hufwudhändelserna i denna berät-"telse, hwilka inträffat wid början af elfte seklet. Men "dessa händelser hafwa, såsom lätt synes, blifwit i en "senare tid utsmyckade med enskilda tillsatta drag, och

"det hela derigenom fått form af en historisk roman, "eller snarare novell. Såsom sådan är den för sin tid "en af de wackraste, som wi äga, och innehåller ämne "till en poëtisk behandling, nära lika godt, som den "gamla Frithiofs-sagan.

Hufwudpersonerna i denna Saga woro genom slägtskap förbundna med de förnämsta ätter på Island, hwarföre den, äfwen såsom historisk urkund, ej torde wara utan wigt. Såsom wi finne woro Gunlög och Rafn på sin tid utmärkta skalder och af mycket anseende wid konungars och furstars hof, hwarföre äfwen deras qwäden, i sin egendomliga enkelhet och behag, framstå såsom wärderika qwarlefwor af Nordens fornspråk. Såsom bidrag till historien om Islands utweckling och framskridande på civilisationens bana, finne wi uti denna Saga äfwen wigtiga upplysningar. Härtill kunna räknas: 1:o **Enwigens afskaffande genom allmän lag**, hwilket wäl äfwen andra historiske författare hänföra till denna tid, under det de likwäl lemna oß i okunnighet om sjelfwa grunden och orsaken till denna wigtiga förändring. 2:o **Den grymma, ehuru tolererade, seden att utsätta späda barn.** Deßutom lemnas oß bidrag till Jarlarne Sigurds och Eriks enskilda lefnad; upplysningar om tidehwarfwets seder och bruk samt nordiska folkens karakter, hwilket allt icke kan sakna intresse för flertalet af läsare.

Öfwersättaren.

I.

Fordom bodde wid Borgafjord, på Island, en rik och ansedd man wid namn Torsten Egilsson. Hans föräldrar woro Egil Skallegrimsson och Asgerda Björnsdotter. Af sin fader, Egil, hade Torsten ärft icke blott Borgens gård, utan äfwen mannamod och ett frägdadt namn. Han war i stort anseende på ön, icke blott för sin rikedom, utan ännu mer emedan han war en klok, saktmodig och wänsäll man. Uti reslig wärt och kroppsstyrka war han wäl fadren underlägsen, men öfwerträffade honom deremot uti kunskaper och förståndsodling, hwartill må läggas ett skönt ansigte, ett rikt guldglänsande hår, stora, djerft blickande ögon och en utmärkt wacker wärt. Det berättas annars att Egils ätt, eller de så kallade Myrmännerna, warit mycket olika begåfwade, så wäl i affeende på kroppens som själens egenskaper. Då många medlemmar af denna ätt utmärkte sig för hjeltemod, ett öfwerlägset förstånd och kroppslig skönhet, woro deremot andra, i nämnde affeenden, helt wanlottade. Många affkomlingar af denna ätt woro äfwen utmärkta skalder.

Torstens maka het Jofrida, hwilken han äktade då hon, wid aderton års ålder, redan war enka efter Thorodd Tunguodds son. I sitt första gifte erhöll Jofrida en dotter, wid namn Hungerda, hwilken nu uppwärte hos Torsten på Borg. Jofrida war såsom qwinna wida beryktad för sitt hjeltemod och sin kroppsstyrka, genom hwilka egenskaper hon liknade de fordna **sköldmöarna**. Med henne erhöll Torsten många barn, af hwilka likwäl endast några få omnämnas i denna saga. Äldste sonen het Skule, den andre Kolswen och den tredje Egil.

II.

En sommar hände sig, att ett skepp lade in i mynningen af Gufå. Skepparen het Bård och war Norrman. Han war en man af stort anseende, så wäl för sina rikedomar, som för sin ålder, wisdom och stora erfarenhet. Så snart Torsten förnam hans ankomst, sadlade han en ridhäst och begaf sig ned till Borgafjord; dels för att genom sitt anseende upprätthålla ordningen wid hamnen bland den talrika folkskara, hwilken alltid tillströmmade wid ankomsten af ett handelsfartyg; dels för att inhemta nyheter från fasta landet. **Östbyggarne,** såsom Norrmännen företrädeswis kallades på Island, blefwo inqwarterade i winterboningar, sedan warorna blifwit lossade; men Bård sjelf herbergerades på Borg och undfägnades på bästa sätt af Torsten och Jofrida. Den gamle Norrmannen war merändels tyst och sluten, utom då man började förtälja drömmar, hwarwid han wisade mera uppmärksamhet och äfwen sjelf hade mycket att berätta.

En dag, wid wårens början, frågade Torsten sin gäst om han wille rida med honom till Walfjell, der Borgafjordsboarne hade sitt ting; ty han hade hört sägas att husen der woro bristfälliga. Norrmannen jakade härtill; hwarföre de, åtföljda af Torstens huskarlar, begåfwo sig åstad till Walfjell och en gård der, benämd Gorenium. Der bodde en fattig man, Atle, som war Torstens skattebonde. Torsten befallde honom följa sig och medtaga skoflar och spadar. Han gjorde så; och då de framkommit till tingsbodarne, grepo de samtlige till arbetet med wäggarnes iståndsättande. Det war en lugn och klar wårdag. Äfwen på Island hade solen förmått att, i betydlig mån, förtaga den allt genomisande winterkylan. Då nu Torsten och hans följeslagare äfwen hade anwändt betydlig ansträngning, för att kunna fullborda sitt arbete så fort som möjligt, och derefter få återwända hem; så kände de sig nu, efter wäl förrättadt arbete, betydligt trötta, hwarföre man beslöt att hwila en stund, innan man företog återresan. Torsten och Bård satte sig alltså i dörren, hwarest den förstnämnde snart insomnade och sof mycket oroligt. Bård satt bredwid honom och lät honom i ro drömma ut, och när han omsi-

der waknade af sig sjelf, war han mycket matt och andades tungt. Normannen frågade hwad han drömt, emedan sömnen warit så orolig; men Torsten wille ej beswara denna fråga, utan sade blott att drömmar intet hade att betyda.

Om aftonen, när de redo hem, frågade Normannen emedlertid ånyo, hwad han drömt, då Torsten swarade: skall jag berätta min dröm, så måste du äfwen förklara den och säga mig deß betydelse. Bård lofwade sig wilja se till hwad han kunde. — Min dröm, återtog Torsten, war, att jag tyckte mig sitta utanför hwardags-dörren hemma på Borg. Då jag nu såg upp åt takåsen, warseblef jag der en skön swan, hwilken jag tyckte wara min, och den jag höll mycket kär. Derefter såg jag en stor örn komma flygande från bergen; han satte sig bredwid swanen och smekade honom, hwarmed han tycktes wara wäl tillfreds. Den örnen tycktes mig hafwa swarta ögon och jernklor. Derpå såg jag en annan stor örn, kommande söder ifrån. Denne slog äfwen ned bredwid swanen och wille leka med honom; men då började den förstkomne örnen att resa fjädrarne samt anfalla den andre på lif och död, och nu började de en häftig och långwarig strid, hwarunder de båda blödde ur många erhållna sår. Denna strid slöts omsider dermed, att båda kämparne föllo döda ned, på hwar sin sida af huset. Swanen satt nu ensam qwar, och tycktes wara mycket sorgsen. Efter en stunds förlopp, såg jag åter en falk komma flygande från wester. Äfwen denne satte sig hos swanen, hwilken han wisade mycken ömhet och tillgifwenhet. Snart lyftade de likwäl wingarne till flygt och togo kosan mot wester, — hwarwid jag waknade.

Denna dröm, tillade Torsten, är wisserligen utan wärde och betydelse, samt torde wäl endast häntyda på windarne, som skola mötas från de wäderstreck, hwarifrån jag såg örnarne komma. — Bård swarade: det är icke min tanke om saken. — Så låt höra, återtog Torsten, hwad du finner så wigtigt och betydelsefullt i denna dröm. — Dessa foglar, swarade Bård, äro store mäns skyddsandar. Din hustru, Jofrida, skall innan kort skänka dig en dotter, hwilken I båda skolen mycket älska. Twenne ansedda och frägdade män, kommande från de håll, hwarifrån du i drömmen såg örnarne anlända, skola i en framtid täfla om denna din dot-

ters hand. Deras häftiga kärlek skall inleda dem i strid med hwarandra om hennes ägande, och skola de härwid båda tillsätta lifwet. Sedan skall en tredje man, kommande från det håll, hwarifrån du såg falken flyga, begära och erhålla hennes hand. Detta är min tydning af din dröm. — Torsten swarade: detta är en klen och olycksbådande tydning, och jag skall rent ut säga dig, att du icke förstår konsten att tolka drömmars språk. — Kan wäl wara, återtog Bård; framtiden skall utwisa hwilken af oß som har rätt. — Torsten kunde från denna stund icke rätt tåla Norrmannen, hwilken efter någon tid afreste från Borg, och icke widare omnämnes i denna saga.

III.

Om sommaren härpå skulle Torsten resa till tinget; men, innan han begaf sig åstad, sade han till Jofrida: om du, under min frånwaro, nedkommer med en dotter, skall hon sättas ut; men blir det en son, så skall han lefwa. På den tiden, då hela Island ännu war hedniskt, war det nemligen der brukligt, att fattigt folk, som erhöll flera barn än de trodde sig kunna försörja, utsatte ett, eller flera efter hwarandra, af de sist födda, på det de sålunda, i någon ödslig trakt, måtte omkomma af hunger och köld, eller blifwa ett rof för wilddjuren. Ehuru detta förfaringssätt ej war förbjudet, och äfwen af ålder häfdwunnet, så ansågs det likwäl wid denna tid för en grymhet, hwilken endast i största nödfall kunde ursäktas. — Jofrida swarade derföre härtill: detta är wisserligen ett förhastadt ord af en sådan man, som du, och något, som du aldrig kan hafwa fullt alfwar med; och skulle du, som är så förmögen, älskad och aktad ibland dina landsmän, wisserligen, genom ett dylikt handlingssätt, förlora mycket af ditt anseende. Men Torsten swarade: du känner mitt sinnelag och wet att jag icke gerna återtager mitt ord; derföre måste du äfwen nu rätta dig derefter och tillse att min wilja efterkommes. — Derpå reste han till tinget.

Snart härefter erhöll Jofrida ett mycket wackert och friskt barn, hwilket dock, ty wärr, war en flicka. Moders=

kärleken är stark, och Jofrida beslöt nu att heldre följa deß ingifwelse, än sin mans befallning, hwilken hon nu, mera än förr, ansåg för grym och omensklig. Hon lät derföre inkalla fåraherden Thorward och sade till honom: du skall sadla min häst och begifwa dig med detta barnet till Thorgerd Egilsdotter på Hjardarholt, samt bedja henne uppföda det i tysthet, så att Torsten icke får kunskap derom. Här äro tre marker silfwer, hwilka du skall hafwa i belöning, på det du troget och samwetsgrannt må fullgöra mitt uppdrag; och skall Thorgerd skaffa dig skeppslägenhet samt förse dig med kost för att resa wester öfwer hafwet, på det du aldrig måtte komma att lida något för den tjenst du nu gör mig. — Thorward gjorde, som hon befallde; red till Hjardarholt med barnet och öfwerlemnade det till Thorgerd, hwilken lät uppföda det hos en af sina landtbönder wid Hwamsfjorden; men Thorward förskaffade hon skeppslägenhet uti Stengrimsfjorden, hwarifrån han, under sommaren, gick till sjös. När Torsten återkom från tinget, sade Jofrida till honom, att barnet war utsatt, såsom han befallt; men att herden rymt och medtagit hennes häst. — Torsten swarade, att hon gjort rätt, samt skaffade sig en annan herde för sina får.

Sex till sju år förflöto, hwarunder intet märkeligt tilldrog sig med anledning häraf, och utan att någon ytterligare, under denna tid, erhöll kännedom om sakens rätta sammanhang. Då hände sig en gång att Torsten red till ett gästabud hos sin swåger Olof på Hjardarholt, som då war den mest ansedde af höfdingarne der westerut på Island. Han emottogs och undfägnades af sin swåger och syster, Thorgerd, på bästa sätt. En dag satt Thorgerd i högsätet och samspråkade med sin broder, Torsten, under det Olof samtalade med andra af gästerna. På bänken midt för Thorgerd och Torsten suto trenne flickor, alla wid paß sju år gamla. Thorgerd frågade då sin bror, hwad han tyckte om de tre täcka barnen, som suto midt emot dem. Torsten swarade, att han fann dem alla rätt intagande, dock kunde han icke neka att den medlersta öfwerträffade de andra till utseendet. Hon är skön, tillade han, såsom Olof war i sin ungdom, ehuru på ett annat sätt; men har derjemte wår slägts skära hy och äfwen månget liknande anletsdrag.

— Thorgerd swarade: deri har du ganska rätt, att hon har månget af wåra slägtdrag; men hwaraf någon likhet med Olof skulle komma, wet jag sannerligen icke; ty hon är icke wår dotter. — Huru skall jag förstå det, inföll Torsten; är icke detta edert barn? Käre broder! swarade hon, om jag skall säga dig sanningen, så är detta älskliga barn din dotter och icke min; — hwarpå hon berättade för honom huru allt tillgått, samt bad honom förlåta makan och systern, att de på detta sätt gäckat honom. Torsten swarade: det förbjude gudarne, att jag skulle wredgas på eder härför; och sker det här, såsom alltid, att ingen dödlig ändrar Nornornas beslut, och hafwen I warit medel i deras händer, att utplåna min mißgerning. Jag hade redan, innan jag wißte att hon war min dotter, fattat kärlek till denna älskliga flicka, och nu måste jag anse för en stor lycka, att äga ett så wackert barn. — Hwad heter hon? — Hon heter Helga, swarade Thorgerd, och folket här omkring kallar henne **Helga den Fagra**. — Ställ nu allt i ordning, sade Torsten, så att jag kan få henne med mig hem, att äfwen Jofrida må dela min glädje. — Thorgerd gjorde så, och wid afskedet blef Torsten förärad med många skänker, hwarefter han begaf sig af med Helga, som sedan uppfostrades hos sina föräldrar med mycken omsorg och ömhet, samt snart älskades och wärderades af alla, som lärde känna henne.

IV.

Wid denna tiden bodde Illuge **den Swarte** uppe på Hwitåsidan och gården Gilsbacken. Han war den förnämligaste höfding wid Borgafjorden, näst efter Torsten Egilsson; en rik och mäktig man; ett godt stöd för sina wänner; men grym och förfärlig för sina fiender. Med sin hustru, Ingeborg, hade han många barn, af hwilka wi här endast nämne sönerna Hermund och Gunlög, båda hoppfulla ynglingar. Om Gunlög berättas, att han tidigt war utbildad till kropp och själ; han war af en reslig och stark wärt, djerf och oförfärad. Han hade mörkare hår och ögonbryn än man wanligen träffar på Island, swarta, lifliga ögon, och, ehuru

näsan war mindre wacker, war likwäl detta ansigte, i sin helhet betraktadt, ganska behagligt. De breda skuldrorna och den smärta midjan, i förening med en utomordentlig lätthet och wighet i alla rörelser, utgjorde tillsammans en herrlig bild af nordisk hjeltekraft. Till lynnet war han i sin barndom framfus och häftig, hård och pockande. Tidigt wisade han anlag för skaldekonsten; men nästan alla hans ungdomsförsök i denna wäg woro nog mycket skarpa och bitande, hwarföre han äfwen erhållit tillnamnet **Ormtunga.**

Då Gunlög war femton år gammal, begärde han tillåtelse af sin far att resa bort öfwer hafwet, för att bese främmande land och lära känna andra folkslags seder och lefnadssätt. Men Illuge wille ej beqwäma sig dertill, och mente, att han skulle blifwa föga wälkommen utomlands, då han ännu ej hade lärt att rätt skicka sig med egna landsmän. Några dagar härefter, när Illuge en morgon gick tidigt ut, såg han att hans matbod eller **utbur,** som den då kallades, war öppen, sex säckar med waror utlagda och hästarne sadlade. Gubben blef då helt wred, och i detsamma kom Gunlög och sade, att det war han som uttagit säckarne. — Hwad will du då med dem, frågade Illuge. — Jag will hafwa dem till min resa, swarade Gunlög. — Du må icke fördrista dig att taga husbondewäldet från mig, inföll fadren, och ingalunda skall du företaga någon resa, förr än jag det medgifwer. Derpå kastade han säckarne åter in i boden, tilläste den, och wände sonen ryggen. — Då red Gunlög sin wäg, och kom om aftonen till Torsten på Borg, som wänligt emottog honom, och lofwade honom att der få qwarstadna så länge han behagade. Glad och tacksam härför, tillbragte Torsten ett år på Borg, sedan han berättat huru han kommit i osämja med fadren. Under denna tid underwisades Gunlög af Torsten uti lagkunskap och mången nyttig idrott. Ynglingen blef äfwen nu dag för dag mildare och saktmodigare till lynnet, så att han slutligen räknade många wänner och gynnare der i trakten.

Helga och Gunlög roade sig, som oftast, med att spela bräde, och detta tidsfördrif, som gaf de unga tu en kär anledning, att tillbringa flera timmar om dagen i hwarandras sällskap, bidrog ej obetydligt att underhålla och förkofra den ömma tillgifwenhet, hwilken allt mer och mer började draga

deras hjertan till hwarandra. Härtill kom att de woro nära jemnåriga och af en sällsynt öfwerensstämmelse i känslor och tänkesätt. Helga war så fager, att de mest erfarne och bereste män ansågo henne för den skönaste qwinna på Island. Hennes hår war så rikt att hon dermed kunde omhölja hela kroppen, och skimrande likt "ett swall af guld." Från Borgafjorden widt omkring fanns ingen wänare mö, och som mera lekte öns ynglingar i hågen än Helga den fagra.

En dag, då man som wanligt satt och samspråkade i salen på Borg, sade Gunlög till Torsten: det är ännu ett kapitel i lagen, som du icke lärt mig, och det är huru man skall fästa sig en hustru. — Torsten swarade: det är en lätt sak, som här i landet icke fordrar många omwägar; och så lärde han honom hwad lagen härom stadgade. — Låt oß nu se, sade Gunlög, om jag rätt fattat din framställning. — Jag will nu, enligt lagens föreskrift, taga dig i handen och låtsa som om jag fästade mig din dotter Helga. — Torsten swarade, att det icke behöfdes, men Gunlög grep honom strax i handen och sade: gör mig dock härutinnan till wiljes; ty all underwisning inhemtas ju bäst och fullständigast genom exempel. — Så gör, som du will, sade Torsten, men alla som här äro tillstädes skola weta, att denna sak ej widare skall hafwa något att betyda, och det skall ej heller wara något swek härunder. — Derpå nämnde Gunlög sina wittnen, och fästade sig så lagligen Helga, hwarefter han frågade Torsten, om det sålunda gått rätt till på allt sätt, så att intet derwid wore att anmärka; hwarpå den andre swarade, att han burit sig rätt åt, och alla närwarande hade mycket nöje häraf, och att Torsten sålunda, emot sin wilja, måste erkänna Gunlög och Helga lagligen trolofwade.

V.

Under de trenne år, som följde näst efter de i föregående kapitel omförmälte händelser, uppehöll sig Gunlög dels på Borg hos Torsten, dels hemma hos fadren på Gilsbac-

ken. Han war nu aderton år gammal, och hans wilda, obändiga öfwermod, såsom gosse, började lemna rum för ynglingens mera stadgade och lugna wäsende, ware sig att hans kärlek till Helga och umgänget med denna milda, älskliga qwinna, eller den på Island sig nu allt mera utbredande kristendomen, hade bidragit att förmildra och förädla ynglingens af naturen nog häftiga och wilda lynne. Emedlertid hade hos Gunlög hågen å nyo waknat att se främmande länders och folkslags seder, hwarföre han å nyo bad sin far att få resa öfwer till fasta landet. — Illuge, som tyckte att sonen nu betedde sig bättre och wisade mera stadga och förstånd för att kunna blifwa "en man för sig sjelf" och handla på egen hand, hade nu intet häremot, utan gaf, utan betänkande, sitt samtycke. Han reste derföre till en man, wid namn Ödun, som hade sitt skepp i mynningen af Gufån, och köpte åt sonen hälften i fartyget, hwarföre Gunlög tackade honom. En af Illuges hus-folk och hans nära frände, Torkel Swarte, som war uppfödd på gården, lagade sig till att följa Gunlög öfwer hafwet, och hade bestyr om att alla waror och dylikt fördes om bord på skeppet, innan Gunlög kom; ty medan de andre satte allting i ordning för resan, uppehöll han sig på Borg, och hade större nöje af att tala med Helga, som han nu skulle lemna på obestämd tid, än att arbeta med köpmännen på fartygets utrustande. — En dag frågade Torsten, om han hade lust att rida med honom upp till Långwattensdalen, hwartill äfwen Gunlög strax samtyckte. När de kommo till Torstens sätter, wisade han Gunlög fyra utmärkt wackra och dyrbara hästar, af hwilka han erbjöd honom att wälja den han tyckte mest om; men Gunlög, sorgsen i hågen med anledning af den förestående skilsmässan från sin aldrakäresta, swarade att han nu icke behöfde någon häst, då han skulle färdas så långt bort öfwer hafwet. För öfrigt tackade han Torsten för det wälmenande tillbudet; men, yttrade han dersemte, hwarföre bjuder du mig icke det som jag heldre will hafwa än alla hästar, gods och gull i werlden? Hwad är då det, sade Torsten, som nu så utomordentligt leker dig i hågen att intet annat tyckes lika dig? — Hwad annat, swarade Gunlög, skulle det wäl wara än din dotter, Helga den fagra, som redan skänkt mig sitt hjerta, och tagit mitt till-

baka. — Den saken, sade Torsten, låter sig icke afgöra så lätt och hastigt. Wäl har jag tillförene sett mången ungerswen sucka och wåndas för en qwinnas skull, såsom du nu gör; men icke har den sjukdomen warit just dödlig, utan samma wind, som fört dem bort från hemmets stränder, har äfwen blåst kärleken bort ur deras hjertan. — Med detta föga hoppgifwande swar affärdades Gunlög för den gången. Derefter wändes samtalet på andra ämnen, under det de fortsatte wägen utmed Långån. Gunlög, som tyckte att hans älsklingsämne dock blifwit för hastigt afbrutet, återtog efter någon stund: jag önskar dock weta, huru du will swara mig på mitt frieri till din dotter Helga. — Jag bryr mig ej om ditt prat, sade Torsten, och tyckes mig att dina förflugna ord icke något swar förtjena. — Det war dock alfwarligt menadt, återtog Gunlög, och det kan du wäl finna att man ej skämtar med det, som rör wår hela lefnads lycka; och nu måste du wäl, såsom en klok och förståndig man, weta hwad swar du will gifwa mig. — Det wore wäl, swarade Torsten, om du wißte hwad du sjelf will. Du har ju nu beslutat att resa bort i främmande land, och under det du rustar dig härtill will du bjuda din hand åt en af ditt hemlands döttrar, hwilken du ej wet om du mera skall återse. Deßutom passen I ej tillsamman, emedan du är så ostadig och ditt beslut wacklar såsom hafwets wåg; derföre kan jag ej samtycka till din begäran. — Hur högt will du wäl då med din dotter, sade Gunlög, när det icke synes dig nog hwad Illuge den Swartes son kan bjuda henne? Hwem är wäl wid Borgafjord, som kan bjuda henne större lycka än han, eller hwem leder sin härkomst från mera frägdade och ärade förfäder? — Torsten swarade: jag gör ingen jemförelse män emellan, men wore du en sådan man, som din fader är, då skulle du sannerligen icke förgäfwes hafwa anhållit om min dotters hand. — Gunlög sade: åt hwem här wid Borgafjord will du då heldre skänka din dotter, än åt mig? — Här är ingen brist på män, swarade Torsten. Thorfinn på Rödemål har sju söner, alla så dugliga och wäl-wärta män, som någon kan önska sig, och dig uti intet underlägsna. — Gunlög sade: icke lärer Thorfinn kunna jemföras med min fader, då till och med du sjelf står något efter honom. Hwad will du, till exempel sätta emot

det att han på Thorsnäs ting wågade sig emot Thorgrim Gode och hans söner, och, utan annans biträde, genomdref det, som striden gällde. — Torsten swarade: Du skall weta att jag fördrifwit Steinar Önunds son från mitt område, hwilket af hwar man erkändes för ett sällsynt mandomsprof. — Ja, sade Gunlög, derföre kan du tacka din fader Egil, ty utan hans biträde hade denna din bedrift, hwaröfwer du nu berömmer dig, troligen warit ogjord. Deßutom må du weta, att det för få män will taga ett godt slut, om de förskjuta mig såsom måg. — Anwänd du dina hotelser, swarade Torsten, mot dem der uppe i fjellbygden, här ute på myrorna kommer du ingenstädes dermed; ty här finnas skarpa swärd och käcke män, att dermed utdela dryga hugg åt en hwar, som will, i dåraktigt öfwermod, springa oß på lifwet.

Om aftonen kommo de hem, och tillbragte Gunlög qwällen med att samtala med Helga, hwilken han anförtrodde sitt bekymmer öfwer hennes fars hårda ord, och, sade han, då nu snart hafwet och widsträckta länder skilja oß åt, så lärer wäl äfwen du snart förgäta mig och den tro du mig lofwat. — Helga bedyrade då, att Island förr skulle lösryckas af stormen, än hon skulle rygga sitt löfte, att förblifwa Gunlög trogen; och, sade hon, nu skall du ej widare sjelf tala wid min far härom, före din afresa, men försök att få din far, Illuge, med dig hit, och bed honom försöka hwad han förmår werka till wår fördel. — Följande morgon uppstod Gunlög tidigt, efter en nästan sömnlös natt, sadlade en häst, red sig upp till Gilsbacken och bad sin far att han wille wara honom följaktig till Borg på frieri. — Du är dock en wankelmodig och besynnerlig menniska, sade Illuge. Nyligen har du beslutat resa bort i främmande land, och nu faller dig in att fästa dig en qwinna här hemma; men jag wet förwisso att Torsten icke tycker derom, och lära ni båda nu uträtta så mycket mindre i detta ärende, sedan du, genom din häftighet och obetänksamhet, wändt hans sinne ifrån dig. — Jag will det likafullt, sade Gunlög, och du får ingen ro för mig, förr än du följer med. Måhända skola din ålder och större anseende uträtta mera än min ungdom och oerfarenhet förmådde. Illuge begaf sig då, sjelf trettonde, ned till Borg, der

Torsten wänskapsfullt emottog honom och hans följe. Den dagen undfägnades gästerna på bästa sätt, och man kom icke till tals om Illuges egentliga ärende. Följande morgon sade den sistnämnde: jag och min son önska erhålla ett enskildt samtal med dig, hwarföre du torde weta något passande ställe, der wi få wara ostörda. — Låtom oß då gå här upp på backen, swarade Torsten, der skall endast winden förnimma wåra ord, och han sqwallrar icke. Båda de gamle gjorde så, och Gunlög följde med. — Då sade Illuge: min son Gunlög berättar mig att han friat till din dotter Helga, och kommer jag nu för att höra, huru den saken skall aflöpa och hwad swar du lemnar härpå. Hans slägt och hwad gods han kan wänta sig, känner du, då wi så länge warit wänner och grannar, och skall jag icke heller spara något, hwarigenom han antingen kan erhålla fast egendom, eller om jag kan förskaffa honom ett Godords-embete, i fall detta kunde befrämja saken. — Torsten swarade: jag finner intet att klandra hos din son, om icke att han förekommer mig nog ostadig och ombytlig till lynnet. Om han mera liknade dig till sinnelaget, så skulle ingen wara snarare färdig än jag att samtycka till hans begäran. — Men, inföll Illuge, det skulle dock förorsaka en brytning oß emellan, derest du ej finner mig och min son passande till swågerlag med dig. — Wälan då, sade Torsten, på ditt förord och för wår wänskaps skull, skall din son få löfte om min dotter; men hon skall dock icke ännu wara hans trolofwade. Tre år skall hon wänta på honom, och under denna tid skall han resa bort i främmande land, för att se och bilda sig efter andra mäns seder. Men återwänder han icke hit efter nämnde tids förlopp, hwilket jag, i anseende till hans wankelmod och ringa stadga, betwiflar; — då skall jag wara fri från all widare förbindelse, i anledning af mitt nu gifna löfte. — Sedan man å ömse sidor förklarat sig nöjd med detta beslut, åtskiljdes man nu i all frid och sämja. Illuge återwände hem, men Gunlög drog ned till skeppet, sedan han tagit afsked af Helga och kastat en wemodig blick tillbaka på sitt hemlands berg, hwilka nu tycktes honom kärare än förr. Snart swällde seglen af en gynnande nordwest-wind och skeppet lade ut till sjös, sökande Norriges kust. — Dit anlände man äfwen lyckligt och wäl. Wid staden Nidaros

lades skeppet i hamn, hwarefter man lossade dit bestämda waror.

VI.

Wid denna tid regerade Erik Jarl Håkansson och hans broder Swen öfwer Norrige. Erik hade sitt säte på sin fädernegård Lade, och war en mäktig höfding. Skule Torstensson, son af Torsten Egilsson på Borg, war nu hofman hos Jarlen och stod hos honom i högt anseende. Gunlög och Ödun gingo nu med tolf man in på Lade, stego fram till Jarlen och helsade honom wördsamt. Han, som kände Ödun, bad honom wara wälkommen och frågade efter tidender från Island, hwarpå denne berättade hwad han hade sig bekant. Jarlen frågade derpå Gunlög, hwem han war, och han sade honom sitt namn och sin slägt. — Skule Torstensson, sade Jarlen, hwar bor denne man på Island? — Herre! swarade Skule, tag wäl emot honom, han är son af den bäste man på ön, Illuge Swarte på Gilsbacken, och är han min fosterbroder. — Nu hade Gunlög ett djupt sår på ena foten, hwarutur blod och war utpressades när han gick. Detta blef Jarlen warse, och frågade: hwad är det du har på foten, Isländing? Det är en böld, Herre! swarade han. — Och du haltar likwäl icke, sade Jarlen. — Skulle jag halta, swarade Gunlög, så länge båda mina ben äro lika långa? — Då sade en af Jarlens hofmän, wid namn Thoraren: Denne Isländare förer mäkta stora ord i munnen; det wore derföre skäligt att wi pröfwade något hwad han duger till. — Gunlög slungade mot honom en bister blick och sade:

Här är hofman en
Full af idel men;
Tro den ej för lätt,
Han är ond och slät,
Är af swek helt full
Will blott ha ditt gull;
Men när striden gnyr
Blir han rädd och flyr.

Då wille hofmannen gripa till sin stridsyxa, men Jarlen sade till honom att låta wapnen hwila, och borde han ej lägga dylika förflugna ord på sinnet. Hur gammal är du, Isländare? fortfor han. — Aderton wintrar, swarade Gunlög. — Då hoppas jag att du ej måtte öfwerlefwa aderton till, sade Jarlen. — Gunlög sade då, med låg röst och likasom för sig sjelf: önska mig icke ondt du, utan tänk hellre på dig sjelf. — Hwad är det du mumlar, Isländare? frågade Jarlen. — Sådant som jag tycker wara rätt och billigt, swarade Gunlög; att du, hellre än att önska olycka öfwer mig, beder om lycka för dig sjelf, till den Gud, för hwilken du har mest förtroende, ware sig till hwite Krist, eller till Thor och Oden, om du sätter mer lit till de gamle gudar. — Hwarom skulle jag wäl då bedja, som dig tyckes bäst wara? sade Jarlen. — Att du icke, swarade Gunlög, måtte få en slik affärd, som din fader, Håkan Jarl. — Jarlen satte sig i högsätet, blodröd i ansigtet, och ropade med af wrede skälfwande röst: gripen denne storskräflande dåre! Med sitt hjertblod måste han plikta för sitt öfwerdåd! — Då steg Skule Torstensson fram till Jarlen och sade: Herre! gif mannen frid för min skull, och låt honom oskadd fara hädan. Jarlen swarade: Må han då hafwa dig att tacka för sitt lif, och skynde han härifrån, så fort hans fötter förmå att bära honom, och sedan återwände han aldrig till mitt rike, så framt lifwet är honom kärt. — Då följde Skule med Gunlög ut, och ned till skeppsbryggan, hwarest en Englandsfarare just war färdig att lyfta ankar. Gunlög gick der ombord; men det andra fartyget, som fört honom öfwer från Island, öfwerlemnade han, tillika med godset, i Oduns wård. Man ställde nu kosan mot söder, till Englands hof, och lade på hösten till wid Londonsbryggorna.

VII.

Konungen af England, Etelred, uppehöll sig just denna winter, som nu tillstundade, i London. Der war då samma språk i England, som i Danmark och Norrige; ty språket

i England blef först förändradt, när Wilhelm Bastard eröfrade landet. Från den tiden blef Wälskan rådande, emedan han kom från Walland (Normandie). — Gunlög gick straxt till Konungen, och helsade honom höfwiskt och wördsamt. — Hwad landsman är du? frågade Konungen, hwarpå Gunlög sade det och tillade: Herre! jag har rest hit till eder långt bortifrån, emedan jag diktat ett qwäde om Eder, som jag önskar, att I nu wille afhöra. — Detta behagade Konungen, hwarpå Gunlög framsade qwädet med smak och eftertryck, deruti omqwädet (refrängen) war detta:

Englands tappra krigarskara
Skall sin Kung och land förswara.
Som en engels, sänd från Gud,
Åtlyds, Etelred, ditt bud.

Konungen tackade honom för qwädet, och gaf honom en scharlakanskappa i sångarlön, hwilken öfwerallt war fodrad med ypperligt skinn och besatt ned till medjan med guldhäkten. Han gjorde honom derjemte till sin hofman, så att Gunlög öfwer den wintern lefde wäl ansedd hos Konungen.

Tidigt en morgon hände sig, att Gunlög på gatan mötte tre män, hwilkas förman, som kallade sig Thorgrim, war stor och stark, med ett afskräckande och motbjudande yttre. — Denne sade till Gunlög: Hör Norrman! du kunde wäl låna mig något penningar. — Gunlög swarade: Icke är det rådligt eller wäl betänkt att låna penningar till en man, som jag icke känner. — Då den andre emedlertid widblef sin begäran, och lofwade återbetala sin skuld på en wiß bestämd dag, så gaf Gunlög honom penningarne, sägande att han wille wåga försöket och lita på hans ärlighet. — Kort derefter, då Gunlög kom till Konungen och berättade om lånet, sade denne: härutinnan har du handlat mycket oförsigtigt. — Den karlen är mycket elak, en rånare och wiking, gif dig derföre ej i färd med honom. Penningarne skall jag ersätta dig. — Nej, swarade Gunlög, det skall du ingalunda göra, Herre, Konung. Illa stode det till med dina hofmän, om wi skulle anfalla oskyldigt folk, men deremot låta wåldswerkare trampa oß under fötterna, och skall det aldrig ske, så framt jag får råda. — Då Gunlög snart härefter råkade Thorgrim, fordrade han sina penningar åter;

men då den andre swarade: att han icke wille betala, qwad Gunlög:

Will du icke, wåldsman fräcka,
Då skall wapenmakt dig stäcka,
Dig, som annans gods will ha
Samt med list och tredska ta!

Weta skall du, att den unga
Gunlög, kallad Ormetunga,
Sticka kan; — när han det will,
Kan han ocksä djerft slå till.

Låt då lagen skilja mellan oß, fortfor han. Antingen skall du betala mig mina penningar, eller möta mig i ärlig holmgång (twekamp), efter tre dagars anstånd. — Wikingen log häråt och sade: ännu har det aldrig fallit någon in att utmana mig till holmgång, hur mycken skada jag än har gjort. Jag mottager din utmaning, och lärer du deraf hafwa föga båtnad. — När Gunlög berättade för Konungen, hwad dem emellan war öfwerenskommet sade denne: illa lärer denna holmgång för dig aflöpa; ty den mannen förstår konsten att döfwa alla swärd eller andra anfallswapen. Jag will derföre råda dig, att icke begagna något annat swärd, än det, som jag här gifwer dig; men det, som du annars wanligen nyttjar, skall du endast wisa din motståndare, då han frågar derefter. — Gunlög tackade Konungen mycket; och då holmgången skulle gå för sig, frågade Thorgrim, hwar det swärdet wore, hwarmed Gunlög ärnade strida. Denne wisade honom sitt swärd och drog det ut; men det som Konungen skänkt honom hade han hängande på armen. — Då Wikingen såg swärdet, sade han: det der är nog litet, och för ett sådant wapen rädes icke Thorgrim. Derpå högg han till Gunlög, så att hans sköld nästan splittrades. Gunlög beswarade detta hugg med Konungens swärd, och Wikingen, som trodde att han skulle nyttja det swärd, han först wisat, betäckte sig icke med skölden, och erhöll derföre ett dödligt sår. Genom denna bedrift förwärfwade sig Gunlög mycket beröm, så wäl i England, som i andra länder.

Om wåren, då sjöfarten begynte, bad Gunlög Konung Etelred om tillåtelse att resa bort. — Konungen sporde

honom då, hwart han ärnade sig, hwartill Gunlög swarade, att han wille fullborda sin föresats och det löfte han gjort, hwilket han nu framställde i följande vers:

Lofwat har jag att gästa
Tre Konungar, utaf de bästa,
Trenne Jarlar: och mitt ord
Är ej snö, som föll i fjor.
Men när jag till hemmet länder,
Då skall guldet, ofwan händer,
Pryda armar, hwilkas nerf
Pröfwad är i kämpawärf.

Konungen gaf honom nu tillstånd att resa, samt förärade skalden derjemte en gyllene armring om sju öres wigt, sägande: du måste dock lofwa mig att återkomma inom twenne år; ty du har blifwit mig dyrbar, så wäl för dina idrotter, som för din tapperhet, och skulle det illa lika mig att skiljas från dig för alltid.

VIII.

Gunlög seglade nu, med några köpmän från England, norr ut till Dublin, der Konung Sigtrygg Silkesskägg då nyligen hade kommit till regeringen. Gunlög gick straxt inför Konungen, helsade honom wördsamt, och blef wäl emottagen. Derpå sade han: Herre! jag hafwer ett qwäde till eder, och anhåller om tillstånd att låta höra detsamma. — Konungen swarade: Aldrig hafwer någon tillförene diktat något qwäde till min ära, hwarföre mig wäl lyster att höra hwad du har att framföra. — Då qwad Gunlög en herrlig drapa med följande omqwäde:

De korpar till gästabud glade månd' fara
Då Sigtrygg framljungar bland fienders skara.

Då Gunlög slutat sitt qwäde, tackade Konungen honom derför, kallade till sig skattmästaren och frågade: hwad lön han borde gifwa skalden för hans möda. — Hwad tyckes eder sjelf, Herre! Konung? swarade denne. — Om jag gifwer honom twenne lastfartyg, är det icke då god och hederlig

betalning? sade Konungen. — Det är för mycket, Herre! swarade skattmästaren. Andre höfdingar pläga gifwa en eller annan kostbarhet i Bragelön, såsom ett godt slagswärd, en guldring eller dylikt. Derpå gaf Konungen honom en hel ny klädning af scharlakan, en med guldhäktor besatt rock, en kappa, prydd med dyrbara skinn och en gyllene armring af en marks wigt. Gunlög tackade honom för gåfworna, och seglade, efter någon tids förlopp, till Orkneyöarne, der Sigurd Jarl regerade. Ocksä till honom hade han ett qwäde i beredskap. Det war en **Flock** (en kortare lofsång än Drapa), hwarföre Jarlen gaf honom en stor silfwerbeslagen yxa till Bragelön. Jarlen böd Gunlög mycket gods och guld, om han wille qwarstadna hos honom, men härtill kunde han dock icke öfwertalas, emedan han sade sig nödwändigt wilja bese Swerige. — Han gick så om bord med några köpmän, som seglade till Norrige och kom om hösten till Konghäll i Wiken. Härifrån erhöll han wägwisare upp till Westergöthland och kom till handelsstaden Skara. — Sigurd Jarl, som der hade sitt säte, war redan till hög ålder kommen. Äfwen för honom framförde Gunlög ett qwäde. Det war äfwen en **Flock,** med hwilken Jarlen war så wäl tillfreds att han bad honom stadna hos sig öfwer wintern, hwilket tillbud Gunlög äfwen emottog.

Om wintern hölls der ett stort jul-gästabud, och, dagen före Jul, hade tolf män ankommit till Jarlen, såsom sändebud från Erik Jarl i Norrige, för att öfwerföra skänker till Sigurd. Jarlen emottog dem wäl, och gaf dem under Julen plats hos Gunlög. — Der hördes nu mycket muntert glam wid gillena, under det de fradgande mjödhornen wandrade laget omkring, löste mången tungas band och framkallade högljudd glädje och sång. — Götherna talade då, bland annat om, att det icke war någon förnämligare och mera berömd Jarl i de nordiska rikena, än deras Sigurd; hwaremot Norrmännen menade, att han dock måste stå något tillbaka, för deras Erik. — Härom twistades nu en lång stund, och, då man å ingendera sidan wille gifwa wika, beslöt man omsider, att taga Gunlög till skiljesman. Då qwad han:

Erik, stolt och glad,
Uppå öster-haf,

Ses sin sjöhäst rida.
Hwem törs honom bida?

Sigurd segerrik,
Hwem är honom lik
Ibland Göthers skara,
Att sitt land förswara?

Med detta utslag förklarade man sig nöjd å båda sidor, men i synnerhet yttrade de Norska sändebuden sin stora belåtenhet. — Efter Julen återwände de sistnämnde hem, medförande stora skänker till Erik Jarl, för hwilken de äfwen berättade Gunlögs dom. Jarlen, som fann att Gunlög wid detta tillfälle hade bewisat honom tillgifwenhet och wänskap, yttrade då, att Gunlög kunde fritt och tryggt wistas i hans rike, hwilket löfte Gunlög sedan fick höra. Sigurd Jarl skaffade honom, efter en tids förlopp och på hans begäran, en wägwisare till **Tiundaland**, i det egentliga Swerige.

IX.

Konung Olof regerade nu öfwer Swerige. Han war son af Konung Erik Segersäll och Skoglar Tostes dotter, Drottning Sigrid Storråda. Han war en mäktig och ansedd Konung, samt mycket hugad för prakt och yppighet. — Gunlög kom till Upsala om wåren, under det ting der hölls; och så snart han fick tillträde hos Konungen, helsade han honom wördsamt. Konungen emottog honom wänligt och frågade, hwem han war. Gunlög sade sig wara en Isländare, som nu kommit hit för att se den frägdade konung Olof och hans mäktiga rike. Wid samma tid war Isländaren, Rafn Önundsson hos Konungen. Honom frågade nu Konungen angående Gunlögs slägt och härkomst. — Herre, swarade denne, han är af god slägt och sjelf en af de käckaste män. Så låt honom då gå fram och taga plats hos dig, sade Konungen. — Derpå gaf Gunlög tillkänna, att han diktat ett qwäde, hwilket han önskade att Konungen måtte afhöra; men Konungen swarade, att det nu ej war tid höra

qwäden, utan war bäst, att först taga plats. — De gjorde så, och Gunlög gaf sig nu i samtal med Rafn, och berättade de för hwarandra om sina resor. — Den sistnämnde förtäljde huru han, sommaren förut, hade rest från Island till Norrige, och, i början af wintern, derifrån till Swerige. — Gunlög och Rafn blefwo snart goda wänner; men en dag, efter slutadt ting, då de båda woro inne hos Konungen, sade Gunlög: Nu skulle jag önska Herre, att Du wille afhöra mitt qwäde. Konungen jakade härtill; men då utbad sig Rafn att äfwen få låta höra hwad han diktat. — Äfwen härtill samtyckte Konungen; men då lät Gunlög förstå, att han gjorde anspråk på, att först få låta höra sig. — Nej! sade Rafn, mig tillhör att först framföra mitt qwäde, då jag först kommit till Eder, Herre, Konung! — När, sade Gunlög, hörde man någonsin, att, då wåra Fäder sammanträffade, min fader följde efter din? Aldrig, — och lärer det wäl icke heller nu låta sig göra, att jag sättes efter dig. — Låtom oß då åtminstone, sade Rafn, wisa så paß belefwenhet, att wi ej börja träta härom, utan låta Konungen råda. — Gunlög skall qwäda först, sade Konungen, ty han skulle blifwa mest förtörnad om han ej finge råda. — Då qwad Gunlög sin **Drapa**, och när den war slut, frågade Konung Olof Rafn, hwad han tyckte om qwädet. — Bra, Herre! swarade denne; det war ett långt qwäde, men smaklöst och något stelt, såsom Gunlög sjelf är till lynnet. — Nå, låt nu höra hwad du förmår åstadkomma, Rafn, sade Konungen. Han efterkom genast Konungens önskan, och då han slutat frågade Konungen Gunlög, hwad han tyckte om detta qwäde. Bra, Herre! swarade Gunlög; det war ett wackert qwäde, såsom Rafn är sjelf, men allt för hwardagligt, — och deßutom, fortfor han, hwarföre diktar du endast en **flock** om Konungen? Tyckes han dig icke wara wärd en **drapa?** Rafn swarade: Låtom oß nu icke tala längre härom. Det kommer wäl en lägligare tid, då wi å nyo kunna upptaga detta ämne. — Härmed slutades nu deras samtal.

En kort tid härefter blef Rafn Konung Olofs hofman, och bad om tillstånd att resa bort. Sedan han erhållit det och war resfärdig, sade han till Gunlög: det är nu slut med wår wänskap, sedan du welat få nedsätta mig

här inför Konungen: och den tid torde wäl komma, då jag skall tillfoga dig lika så stor wanära, som du här sökt tillfoga mig. — Ditt hot förskräcker mig ingalunda, swarade Gunlög, och aldrig lärer det komma derhän, att jag blifwer mindre hedrad än du.

Konungen gaf Rafn dyrbara skänker wid afresan, då han om wåren for öfwer till Trondhjem. Der gjorde han sitt skepp färdigt och seglade om sommaren öfwer till Island, hwarest han lade till wid Lejrawåg, nedanför heden. Hans wänner och fränder mottogo honom med glädje, och blef han följande winter hemma hos sin fader.

Skapte Thorodsson war nu Lagman öfwer Island. Han war nära beslägtad med Rafn och hans slägt, och det rådde ett godt förstånd emellan alla dessa fränder. Om sommaren möttes Rafn och Skapte på **Alltinget**, då Rafn begärde Lagmannens biträde med frieri hos Torsten Egilsson, hwars dotter, **Helga den Fagra**, han wille hafwa till hustru. — Skapte inwände wäl att hon redan war bortlofwad till Gunlög, men Rafn swarade, att den tid som war aftald dem emellan, nu redan war tilländalupen, och att Gunlögs öfwermod nu så tilltagit, att han knappast nu mera skulle wilja ihågkomma sitt löfte. Skapte lät då Rafn råda, och de gingo alltså med ett stort följe till Torsten Egilssons bod. Der blefwo de wäl emottagna och på bästa sätt undfägnade. — Efter en stund sade Skapte: min frände, Rafn, will hafwa din dotter, Helga, till äkta. Hans ätt är dig wäl bekant, så wäl som hans förmögenhet, hans duglighet och det bistånd han har att förwänta af sina fränder och wänner. — Torsten swarade: Gunlög har redan fått mitt löfte om henne, och jag will på det nogaste hålla allt det som blifwit oß emellan aftaldt. — Skapte fortfor: äro icke nu de tre wintrar förbi, som blifwit bestämda eder emellan? — Wisserligen äro de det, sade Torsten, men sommaren är ännu icke till ända, och Gunlög torde komma åter ännu i sommar. — Men hwad hopp kunne wi då göra oß, om han icke är återkommen wid sommarens slut? sade Skapte. — Wi skola mötas här nästa sommar, swarade Torsten, och då se till huru sakerna stå; men för närwarande tyckes det mig tjena till intet, att widare härom

orda. — Med detta besked skildes de åt, och man red hem från tinget.

Emedlertid blef det ej länge obekant att Rafn friat till Helga, hwilken nu hela tiden warit ansedd som Gunlögs trolofwade brud. Dag efter dag wäntade man nu Gunlögs återkomst, och Helga blickade, med tårfylda ögon, utöfwer hafwet, der hwarje segel, som wisade sig, wäckte ett bedrägligt och snart åter förswinnande hopp. Så förgick hela den sommaren, under fruktlös wäntan. Följande sommar infunno sig Skapte och Rafn åter på **Alltinget**, och nu påyrkade de, med all ifwer, att få bestämdt swar på frieriet, sägande att Torsten nu kunde anse sig fullkomligen fri från all förbindelse till Gunlög. — Torsten swarade, att han icke hade många döttrar att försörja, och wille för ingen del att de skulle blifwa någon man till skam eller skada. Han wille derföre först tala med Illuge den Swarte, innan han fattade ett afgörande beslut. — Han begaf sig alltså till Gilsbacken, der han träffade Illuge och sade till honom: Tycker du icke att jag nu kan wara fritagen ifrån alla mina förbindelser till din son, Gunlög? Det är du wisserligen, swarade Illuge, om du will wara det, och icke heller ser jag, hwad jag härwid kan uträtta, då jag icke känner Gunlögs närwarande belägenhet, eller ens wet om han lefwer eller är död. — Torsten återwände nu till Skapte, med hwilken han nu träffade den öfwerenskommelsen, att Rafn och Helga skulle hafwa bröllopp på Borg, i början af wintern, så framt icke Gunlög innan deß återkom; men om detta inträffade, och han då återfordrade sin brud, så skulle Torsten wara fri från all förbindelse till Rafn. Sedan denna öfwerenskommelse blifwit träffad, lemnade man tinget och hwar och en återwände hem till sig. Nu följde åter en tid af fåfäng och bedragen wäntan. Wecka efter wecka förgick och Gunlög återkom ej, och icke heller erhöll man någon underrättelse om honom, så att Helga, med en bedröfwelse gränsande till förtwiflan, motsåg sin twungna förening med en man, den hon aldrig kunde älska, dels för hans sträfwa och hårda lynnes skull, och dels emedan Gunlög ännu egde hela hennes hjerta och kärlek.

X.

Nu är att berätta, huru Gunlög reste till England, samma sommar som Rafn for till Island, sedan han wid afresan erhållit många dyrbara föräringar af Konung Olof. Konung Ethelred mottog Gunlög wäl, och den sistnämnde tillbragte wintern i England uti stort anseende. — Knut Swensson, den **mäktige** kallad, regerade wid denna tid öfwer Danemark, och hade han nyligen emottagit riket såsom sitt fädernearf. Ej nöjd med sitt fädernerike, hotade han beständigt att företaga ett härtåg till England, der hans fader, Swen, hade wunnit ett stort rike, innan döden der slutade hans hjeltebana. På denna samma tid war ock en stor här af Danskar i England, under anförande af en höfding, wid namn Hemming. Det rike, som Konung Swen wunnit, höll nämnde höfding hans son, Knut, till handa.

Om sommaren begärde Gunlög tillstånd att resa bort; men Konungen swarade, att det illa passade att öfwergifwa honom, hwars hofman han war, nu då England hotades med krig. Gunlög lofwade då att dröja, men utbad sig tillstånd att resa sommaren derefter, om ej de Danske innan deß kommo. Emedlertid förflöt äfwen en stor del af denna sommar, utan att Danskarne låto höra af sig. Efter midsommar fick Gunlög då tillåtelse af Konungen att resa, hwarföre han genast for öfwer till Norrige och Erik Jarl på Lade, som emottog honom wäl, och bad honom dröja hos sig. Gunlög tackade Jarlen för tillbudet, men swarade, att han war högst angelägen, att ofördröjligen komma öfwer till Island, der hans fästmö redan länge wäntat honom. Härtill swarade Jarlen, att alla skepp, som det året ämnade sig till Island, redan woro borta, hwarföre han swårligen skulle kunna werkställa sin föresatts. En af hofmännen inföll då, att han med säkerhet hade sig bekant, det **Hallfred Wattenräda-skald** låg ute wid Agdanäs ännu dagen förut. Detta fann Jarlen sannolikt, emedan Hallfred först för tre dagar sedan afseglat, och han lät alltså föra Gunlög ut till skeppet. Hallfred tog emot honom med glädje och gamman, och, emedan sommaren war långt framskriden, begagnade de första gynnande wind att gå till sjös. Under resan förkortade de tiden med hwarjehanda samtal och berät-

telser om sina äfwenthr, och en dag frågade Hallfred Gunlög, om hade sport att Rafn Önundsson friat till Helga den **Fagra**. — Gunlög swarade, att han wisserligen hört något derom, men dock intet tillförlitligt. Hallfred berättade då hwad han hade sig bekant om saken, samt hurusom mången ansåg Rafn wara lika god karl som Gunlög. — Då qwad denne:

Huru ofta, på willande haf, än jag såg mången seglare gå uti qwaf,
Det ej släckte mitt mod, det ej skrämde min köl från att plöja den skummande graf.

Men när hågen mig för emot hemlandets ö, till att skåda min strålande brud,
Stiga swart-alfer upp, för att gäcka min själ, och den kläda i midnattens skrud.

De förtälja att Rafn har borttagit min mö; — det är wärre än ljungeld i mast; —
Och min ära de fläcka och swärta mitt namn; det fördystrar mitt sinne med hast.

Hallfred sade då: Jag önskar blott, kamrat! att det må gå dig bättre med Rafn, än det gick mig en gång då jag fick att göra med honom. För några år sedan kom jag med mitt skepp till Lejrawåg, och skulle betala en half mark silfwer, som jag war skyldig Rafns huskarl; men då jag ej, på utsatt tid, kunde afbörda mig min skuld, kom Rafn ridande till oß med fyratio män och högg af landtåget, så att skeppet dref upp på land och war nära att gå förloradt. Jag måste då lemna åt Rafn att sjelf döma oß emellan, då jag måste betala en mark, utom den betydliga kostnad jag måste anwända på skeppet, för att få det i stånd att hålla sjön. Detta är allt hwad jag kan berätta om min handel med den mannen, med hwilken ingen gerna inlåter sig twenne gånger. — Gunlög qwad då följande wisa:

Om Rafn will taga min wäna mö,
Det bringar honom ej lycka.
Den lede fiende måste dö,
Hur stolt han än må sig smycka
Med gyldne ringar och strålblank klinga;
Den honom aldrig skall seger bringa,
Det tror jag wißt.

Der hemma sitter min unga brud
Och sömmar silke och gråter;

Det skulle bli hennes bröllopps-skrud;
"Men Gunlög kommer ej åter!"
Så suckar hon, medan dagen skrider
Och afton kommer och qwällen lider,
Det blir så mörkt.

Det war dock annat i fordna dar,
— De flydda dagar, de rika —
Då Gunlög än war hos Helga qwar.
Den tiden tycktes mig lika
Med solblank morgon, om wår, i skogen;
Om kärlek hwiskade, huld och trogen,
Min fagra mö.

Detta är wäl diktadt, sade Hallfred. Emedlertid nalkades de målet för sin resa och landade, kort före winterns inbrott, i Hraunhamn, wid Melracka-slätten, och lossade der laddningen. Der på slätten war en bondeson, wid namn Thord, som alltjemt plägade gifwa sig i brottning med de ankommande köpmännen, och ingen kunde emotstå honom. Denne uppmanade nu äfwen Gunlög att mäta sin styrka och wighet med honom, och blef följande dagen bestämd till denna strid. Under natten förut bad Thord till Thor om seger, och morgonen derpå, när de brottades, slog Gunlög båda fötterna undan sin motståndare, så att han gjorde ett swårt fall; men den fot Gunlög stod på, gick härwid ur led, så att äfwen han föll jemte Thord. Då sade denne: Kanske går det dig icke bättre wid ett annat tillfälle, — jag menar, om du får att göra med Rafn Önundsson, som just nu lärer hafwa hemfört Helga den Fagra, såsom sin brud, ehuru hon tillförene warit dig lofwad. Jag war sjelf i somras närwarande på Alltinget då detta blef aftaldt emellan Rafn och Torsten på Borg. Gunlög swarade intet härtill; men blef dyster och swårmodig samt talade ej många ord till någon den dagen. Emedlertid blef hans fot förbunden och dragen i led, men swulnade dock mycket och tycktes förorsaka honom stor wånda, ehuru han ej yttrade något derom. — En wecka härefter lemnade Gunlög och Hallfred slätten, och anlände till Gilsbacken samma Lördagsafton som bröllopet firades på Borg. — Sedan Illuge med glädje emottagit sin son, wille denne straxt rida ned till Borg; men hwarken Illuge eller någon annan fann det rådligt. Gunlög förblef dock fast wid sin föresatts;

men hans fot war i ett sådant tillstånd, att han, ehuru han ingalunda wille tillstå det, war alldeles urståndsatt till att resa, hwarföre det ej heller blef något af. Hallfred red morgonen derpå hem till Hreduwatten i Norderådalen, hwarest hans bror Gallte Ottarsson skötte deras gemensamma egendom.

XI.

På Borg satt Rafn wid bredan bord och höll brölloppsgille. Bruden, som blifwit twungen att taga plats wid hans sida, war Helga den Fagra; ehuru de onaturligt bleka kinderna och de förgråtna ögonen nu tycktes jäfwa detta tillnamn, samt wittna om en föga lycklig brud. — Mången af brölloppsgästerna anmärkte äfwen, att bruden mera tycktes tänka på den som hon tillförene lofwat sin tro, och hwilken man nu knappt wågade nämna, än på den som nu war hennes brudgum.

Snart efter bröllopet for Rafn hem till Moßfjell med sin hustru, Helga, och då de nygifta warit der en kort tid, hände sig, att Helga waknade tidigt en morgon, medan Rafn ännu sof. Hon märkte då att han wåndades swårt i sömnen och jemrade sig mycket en stund, hwarefter han waknade. Han berättade då, att han haft följande dröm: Mig tycktes att jag låg wid din sida, swårt sårad af en huggorms bett, som inträngt wid mitt hjerta. Jag tyckte att mitt sår blödde så ymnigt, att bädden hwarpå jag hwilade, helt och hållet färgades af blod, ehuru du försökte, att med handen hämma blodflödet; och lärer wäl denna min dröm förebåda min snara död. — Helga sade då: det skulle jag aldrig sörja öfwer, och illa har ni bedragit mig, då ni intalat mig att blifwa eder maka, innan Gunlög war återkommen. Han lärer likwäl nu wara hemma, och skall wäl ej dröja att kräfwa en blodig hämd af eder. Då hon sagt detta, utbrast hon i den häftigaste gråt, som warade en lång stund. — Snart härefter spordes Gunlögs återkomst. — Helga wisade sig nu så bitter och hatfull mot Rafn, att han icke länge kunde qwarhålla henne der hemma, utan må-

ste återwända med henne till Borg, och likwäl hade han ingen glädje af deras äktenskap.

Nu begaf sig, att om wintern skulle stå ett bröllopp på Skånö gård, der en man, wid namn Swerting, skulle giftas med Hungerd, en dotter af Thorod och Jofrida. Hungerds frände, Torkel på Skånö, bjöd äfwen Illuge den Swarte och hans söner till bröllopsgillet; men då Illuge, på bestämd dag, gjorde sig färdig till resan, satt Gunlög inne i stugan och gjorde alls inga anstalter dertill. — Illuge gick då bort till honom och frågade, hwarföre icke äfwen han lagade sig i ordning. — Gunlög swarade, att han icke wille följa med, utan blefwe helst hemma, emedan det illa likade sig för den som hade en hjertesorg att wara i samqwäm med glada menniskor. — Åh, wißt skall du repa mod och följa med, min son, sade Illuge; lägg icke denna sorg så hårdt på hjertat, att du utan uppehör grämer dig för en qwinnas skull. Låtsa heldre som brydde du dig ej derom; det är mera wärdigt en man, och deßutom felas ju här icke qwinnor att wälja på. Gunlög satt en stund och begrundade fadrens ord, och då han tyckte att detta råd ej war att förakta, steg han slutligen upp och lagade sig till att följa med.

Då Gunlög och hans far anlände till bröllopsgården, woro gästerna redan, till större delen, församlade. Illuge och hans söner fingo platser sig anwisade i det ena högsätet, samt Torsten Egilsson, hans måg Rafn och brudgummens följe, i det andra högsätet, midt för Illuge och hans söner. Qwinnorna togo plats på twärbänken, der Helga satt bredwid bruden. Helga och Gunlög wexlade, under måltiden, som oftast blickar med hwarandra, och deras ögons tysta språk war nog wältaligt, för att bekräfta det gamla ordspråket, som säger, att **ögonen röja, om man och qwinna älska hwarandra.** Gunlög war wid detta tillfälle utmärkt wäl klädd, och bar den prydliga drägt, som Konung Sigtrygg hade gifwit honom, så att han, både i detta hänseende och genom sin wärt, styrka och skönhet, utmärkte sig framför de andra männerna. Emedlertid tycktes Gunlögs och Helgas närwaro och förstämda lynne förorsaka att glädjen äfwen flydde från de öfriga gästerna. Slutligen war tiden inne, då man skulle åtskiljas och hwar och en

återwända hem till sig. Qwinnorna gingo då hwar och en åt sitt håll för att laga sig till hemfärden. Emedlertid fick Gunlög ett efterlängtadt tillfälle att enskildt tala med Helga, och de språkade länge och förtroligt med hwarandra; men då de slutligen måste skiljas, uppsteg Gunlög och qwad med ljudelig stämma:

Se'n Rafn min mö till sitt hjerta tryckt
Ej dag war klar,
Mitt öga war tårskymdt, af sömnen ej lyckt,
Och mörkt det war.

För guldet det röda min brud blef såld,
Den lilja skön
Med bleknande kinden; i röfwarens wåld
Hon hwiskar sin bön.

Den bönen om skoning till Allfader går
Hwar dyster qwäll,
Och ljusalfer fläkta från ögat mång' tår,
Under nattens pell.

Din fader förglömde så snart mitt ord
Om kärlek och tro,
Och se'n den sorgens tidning blef spord,
Jag fann ingen ro.

Jag glömde att sjunga om wikingens lif.
På bölja blå;
Jag glömde att sjunga om konungars kif
På jord också.

O, sköna qwinna, du tjusande bild
Från drömmens werld!
Hwi fick jag ej skåda dig, trofast och mild,
Wid hemmets härd?

Nu längtar jag skiljas från jordens sorg,
Till Walhall gå,
Och glömma, om möjligt, den rosen på Borg
Med ögon blå.

Men då wi nu skiljas, tillade Gunlög, kanske för alltid, så måste du hafwa ett minne af mig; och det wet jag att du ej försmår. Med dessa ord kastade han öfwer Helgas skuldror den dyrbara kappa, som han hade erhållit hos Konung Ethelred i England. — Helga tackade honom hjertligt för gåfwan, men fällde derwid många bittra tårar.

Gunlög gick derpå ut, swängde sig upp på en häst och tumlade den en stund, hwarefter han, i wild fart, sprängde

emot Rafn, så att denne måste wika till sidan. — Hwarföre flyr du för mig? fege Rafn! — sade Gunlög. Nu har du ju intet att frukta af mig; men du wet wäl hwad du förtjenar. Rafn swarade:

Illa det höfwes en man att uppwäcka strid om en qwinna.
"Werlden, ty wärr! är af qwinnor full," och att älska en enda,
Så som om hon sin like ej ägde på jorden den wida, —
Det är blott dårskap af män, som pröfwat werlden och lifwet.
Si, uti Söderns blomstrande land, omflutet af ljumma
Böljor, och swalkadt alltjemt af milda, doftande windar,
Mången tärna wäntar dig der, bland lager och myrten.
Sök du din lycka der, och tag henne med dig till Norden.

Gunlög swarade: Man säger wäl så, och måhända finnas äfwen många sådana qwinnor som Helga den Fagra; men jag tror det icke.

Emedlertid skyndade Illuge och Torsten fram, för att hindra all strid emellan Gunlög och Rafn. Då qwad Gunlög:

För guld blef hon gifwen åt Rafn, min fagra, guldlockiga tärna,
Och min kärlek blef gäckad så grymt, och fläckad min ära,
Då man prisade Rafn som jemngod och lika med Gunlög.
Icke war det min skuld, att Konungens ord mig förbjödo
Förr att wända min färd mot hemmets älskade stränder.
— Nu min tunga är stum och sorgen bor i mitt hjerta. —

Båda partierna återwände derefter hem, och föreföll intet widare märkwärdigt den wintern. Men sedan Helga nu återsett Gunlög, hade Rafn icke widare någon glädje af henne.

Följande sommar red man till tings, många i sällskap, som wanligt. Illuge den Swarte med sina söner, Gunlög och Hermund, Torsten Egilsson och hans son, Kolswen, Önund från Moßfjell med alla sina söner, samt nyßnämnde Swerting. En dag, då tinget war mycket talrikt besökt och sedan alla rättegångssakerna woro afslutade, äskade Gunlög ljud och sade: Är Rafn Önundsson här tillstädes? — Jag är här, swarade han. — Du wet, fortfor Gunlög, att du har tagit min brud, på hwilken jag hade löfte, och du har wäckt fiendskap emot mig, derföre fordrar jag dig nu till holmgång här på tinget, och efter tre dagar skall du möta mig på Öxeråholmen. — Rafn swarade; Det är ett budskap, som man kunde wänta sig af dig, och jag är fär=

dig så snart du will, hwarföre jag äfwen skall insinna mig wid den tid och på det ställe du nu bestämt. Alla deras anhörige, å båda sidor, woro wäl mycket mißnöjda härmed; men det war den tiden lag på Island, att en hwar, som trodde sig förnärmad på ett eller annat sätt, kunde uppfordra sin motståndare till holmgång. Efter trenne nätters anstånd, gjorde de sig derföre å ömse sidor färdiga till holmgången.

Illuge den Swarte ledsagade sin son till holmen, med ett stort följe; men Lagman Skapte följde med Rafn, äfwensom hans fader och andra fränder. Då Gunlög gick ut på holmen, qwad han sålunda:

Färdig jag är att hugga med swärd och pröfwa min lycka
Här uppå tingets ö, bland barndomswänner och fränder.
Nu will jag sända till Oden min bön om kraft till att segra;
Kraft till att rycka den skändlige Rafn från lifwet och solens
Ljus och från Helga, min röfwade brud. Ej längre han fråsse
Nu af sin stulna fröjd; — till Hel må han draga att pröfwa
Hennes kärlek, och wandra sig trött i giftdränkta salar.
Nu, hans lockiga hufwud, till tänderna klyfwa, jag längtar,
Och att befria se'n hans skuldror ifrån denna börda.

Härtill swarade Rafn:

Icke wet du, o Skald, att säga hwem Nornorna gynna;
Ej någon dödlig de taga till råds. — Nu swärden de blanka
Striden må slita, och dricka sig rus af kämparnes hjertblod.
En af oß faller, och Helga den Fagra skall gråta sin brudgum,
Eller, som enka, sörja sin man. — Den sorgen nog läkes
Förr än solen går ned; ty mig hon älskade aldrig.

Nu höll Hermund skölden framför sin broder, Gunlög, och Swerting för Rafn, och träffades den öfwerenskommelsen, att den som blef sårad, skulle lösa sig af holmgången med tre marker silfwer. Rafn, som war utmanad, skulle hugga först. — Han gjorde så, och träffade öfwersta kanten af Gunlögs sköld; men, emedan han högg hårdt till, så brast swärdet wid fästet, och spetsen deraf, som slant öfwer skölden, sårade Gunlög lindrigt på kinden. Bådas fränder och många andra gingo nu emellan dem, och Gunlög sade: nu förklarar jag Rafn för besegrad, då han är wapenlös, såsom I alle sen. Men Rafn swarade: och jag förklarar dig öfwerwunnen, emedan du är sårad. — Gunlög wardt nu mäkta wred och ropade, att striden ännu war oafgjord,

och skulle deß fortsättning föga båta Rafn. Men Illuge sade, att de för denna gången borde sluta. — Gunlög swarade då: det må så wara, men då önskar jag likwäl få möta Rafn en annan gång, och på något ställe, der du är för långt borta att skilja oß åt. Härmed åtskiljdes man och gick tillbaka till bodarna.

Följande dag fastställdes wid tinget den lagen, att all holmgång skulle för framtiden wara afskaffad på Island, hwilket beslut fattades efter de bäste mäns råd, som der woro närwarande, och det war de klokaste, som den tiden funnos i landet. Denna holmgång, mellan Gunlög och Rafn, war således den sista som hölls på Island.

En dag, då bröderna, Hermund och Gunlög, gått till Öxerå, att bada, gick der en flock qwinnor på andra sidan ån, och bland dem Helga den Fagra. — Ser du qwinnorna och din wän Helga, der på andra sidan ån? sade Hermund. Wißt ser jag henne, swarade Gunlög, och qwad följande wisa:

O qwinna! qwinna! mitt hjertas plåga!
Du tände uti mitt bröst en låga,
Som ständigt plågar, dock ej förtär. —
— Hwi kom jag, tjuserska, dig så när'!

Hwi fick jag skåda ditt ögas himmel,
Att sol och måne och stjernors hwimmel
För mig förlorade all sin glans!
Du, klara stjerna, för mig blott fanns!

Du, hwita swan, med ditt "swall af guld",
Hur war du fordom mot mig så huld!
— Än tjusta blicken hos dig du fängslar,
Än du mig gläder, — och dock mig ängslar.

Derpå gingo de öfwer ån, hwarefter Gunlög och Helga taltes wid en stund, och då de sedan åtskildes, stod Helga länge qwar, följande Gunlög med oafwänd blick. Äfwen han såg sig ofta tillbaka, under det han aflägsnade sig, och qwad, under det han bortgick, följande wisa:

Såsom wårens stjernor
Glänste hennes blickar
Ifrån ögon ljufwa, himmelsblå.
Men i hjertat winter
Är och sorgens töcken;
Glädjens wårsol kommer ej igen.

Sorgen tär oß båda,
Swart är hwarje runa,
Som på framtids runstaf tecknad står;
Längtan blott och saknad;
Flydda minnens rosor
Lemnat törnen blott i hjertat qwar.

Efter slutadt ting återwände Gunlög till Gilsbacken. Han war nu merändels dyster och swårmodig, undwek gerna sällskaper och swarade blott helt kort, då någon tilltalade honom.

En morgon då han waknade, woro alla i huset redan uppe, och han allena låg och hwilade sig efter en orolig natt och många swåra drömmar. Då kommo tolf bewäpnade män in i stugan, anförda af Rafn Önundsson. — Gunlög sprang straxt opp ur den kringbyggda sängen, innanför bänken, grep efter sina wapen och frågade hwad de wille. — Rafn swarade: du har nu alls intet att frukta; men emedan du i somras, på Alltinget, manade ut mig till holmgång, och du då sjelf fann att saken ej blef afgjord, så är jag nu här, för att föreslå dig, att wi båda resa utomlands i sommar, och hålla holmgång i Norrige; der skola wåra fränder ej hindra oß. — Gunlög swarade: detta är ett manligt förslag, och ett tillbud, som jag gerna emottager; — till tack må du taga af oß hwad du behagar, som för dig och dina män kan synas nyttigt eller angenämt. — Rafn tackade för det goda tillbudet, men afslog det likwäl för denna gången, sägande sig icke något behöfwa för närwarande. Efter denna förklaring aflägsnade sig Rafn åter med sina män. Deras wänner och fränder på båda sidor woro mycket mißnöjda öfwer detta aftal, men de kunde icke göra något derwid, då både Gunlög och Rafn woro intagna af så häftig stridslust; och deßutom trodde de, att ödets wilja härutinnan, såsom i allt annat, måste gå i fullbordan.

XII.

Nu är att berätta huru Rafn gjorde sitt skepp färdigt i Leyruwåg. Twå män wid namn Grim och Olof, hans fader Önunds systersöner och båda manhaftige och kraftfulle män, woro honom följaktige. Alla hans fränder klagade,

att de ledo en stor förlust wid hans affärd; men han uppgaf såsom skäl, hwarföre han fordrat Gunlög till holmgång, att han icke hade någon glädje af sitt äktenskap med Helga, så länge Gunlög lefde, hwarföre en af dem nödwändigt måste falla för den andre. Så snart han fick wind, gick han till sjös, och anlände, efter en lycklig resa, till dåwarande landskapet Trondhjem, der han dröjde wintern öfwer, utan att höra något af Gunlög. Han wäntade honom likaledes förgäfwes sommaren derpå, och uppehöll sig ännu nästa winter i Trondhjem, på ett ställe som heter Kaupanger (kanske Levanger).

Emedlertid hade Gunlög, tillika med Hallfred skald, gått till sjös norr wid **Slätten**; men de blefwo mycket sent färdiga och kommo först wid winterns inbrott till Orkneyöarne. Sigurd Jarl Lödwarsson regerade då öfwer dessa öar, och hos honom tillbragte Gunlög wintern; och hölls i stort anseende; men om wåren, då Jarlen begaf sig ut i härnad, följde Gunlög med honom. Under sommaren härjade de wida omkring, på Söderöarne och i Skottlands fjärdar, och höllo många slag, i hwilka Gunlög städse wisade sig som en tapper, rask och oförfärad kämpe. Tidigt om sommaren wände Jarlen åter, men Gunlög gick ombord med några köpmän, som seglade till Norrige, kom så till Trondhjem och tillbragte början af wintern hos Erik Jarl på Lade.

Jarlen, som redan förut war wäl underrättad om allt hwad sig tilldragit emellan Gunlög och Rafn, sade till den förstnämnde, att han ingalunda tilläte dem att anställa holmgång i sitt rike. — Gunlög swarade, att han hade att befalla, hwarföre de härutinnan skulle efterkomma hans wilja.

Emedlertid qwarblef Gunlög hos Jarlen öfwer wintern, och blef han under denna tid allt mer swårmodig och nedstämd, samt inlät sig icke särdeles med någon. Nu hände sig en dag, att Gunlög gick ut med sin frände, Torkel. De gingo ett stycke wäg från gården, då de på en slättmark fingo se en hop karlar stående i ring, och der midt uti stodo twenne wäpnade män, som fäktade med hwarandra. Den ene af dessa skulle föreställa Rafn, den andre Gunlög; och de kringstående sade, att Isländarne woro stora i orden, men klena att hugga till, äfwensom att komma ihåg sina löften

och ingångna förbindelser. — Gunlög insåg wäl, att detta allt war gjordt honom till spe, och gick han derföre bort tigande, men förbittrad i sitt sinne. Kort härefter sade han till Jarlen, att han icke längre kunde uthärda med hans hofmäns hat och gäckeri för saken med Rafn, utan bad han Jarlen skaffa honom wägwisare in till Levanger. Då Jarlen emedlertid hade erfarit, att Rafn redan lemnat Levanger och dragit längre österut till Swerige; så gaf han Gunlög lof att resa, samt befallde twenne wägwisare att följa honom.

Gunlög begaf sig då, sjelf sjunde, från Lade in till Levanger, dit han anlände om aftonen, just som Rafn, sjelf femte, hade lemnat samma ställe om morgonen. Gunlög fortsatte nu sin färd till Verdalen, dit han ankom om aftonen, och hörde då, att Rafn legat der natten förut. Han fortsatte då sin resa till öfwersta gården i dalen, Sula, hwilken Rafn hade lemnat om morgonen. Han dröjde icke heller här, utan reste widare straxt om natten, så att de om morgonen wid soluppgången ändtligen fingo hwarandra i sigte. Rafn hade då anländt till ett ställe, der det war twenne sjöar, och emellan sjöarne jemna marker, som kallades Gäjmsmarkerna, och ut i den ena sjön gick ett näs, som hete Dyngiu-näs. Här stadnade Rafn med sina följeslagare, bland hwilka äfwen hans fränder, Grim och Olof, befunno sig. — Då Gunlög och Rafn nu möttes, yttrade den förstnämnde sin tillfredsställelse deröfwer, att de nu ändtligen råkade hwarandra. Rafn sade sig äfwen wara wäl tillfreds dermed, och uppmanade nu sin motståndare att wälja, antingen han wille att deras följeslagare äfwen skulle deltaga i striden, eller endast de twå kämpa med hwarandra. — Gunlög swarade, att det gjorde honom lika; men Rafns fränder, Grim och Olof, sade, att de ingalunda wille stå som owerksamma åskådare, under det de andra kämpade, och det förklarade äfwen Gunlögs frände, Torkel Swarte, sig icke kunna lida.

Nu sade Gunlög till de wägwisare Jarlen hade gifwit honom, att de skulle förblifwa sittande och blott åskåda striden, för att sedan kunna berätta huru derwid tillgått; och de gjorde så. Derpå angrepo alla de öfriga hwarandra, och skiftades der många dryga hugg. Grim och Olof gingo bå-

da emot Gunlög ensam, och fäktade tappert, men utgången blef dock, att han dödade dem begge, utan att sjelf blifwa sårad. Detta besannar äfwen Thord Kolbeinsson i det qwäde, som han diktade om Gunlög Ormtunga, der det heter:

Si, medan Gunlög, modig och djerf, med blodiga klingan
Banar sig wäg genom kämparnes bröst till sin fiendes hjerta;
Fäller Olof och Grim, sjelf hård emot huggen de dryga:
Hwilar ej heller Rafn sitt slagswärd, "broder till blixten."
Höljd utaf wännernas blod, alltjemt tilltager hans stridslust,
Och så stådar man snart tre fallna kämpar tillsammans.

Emedlertid kämpade Rafn och Torkel Swarte mot hwarandra. Den sistnämnde fälldes slutligen af Rafn och dog. Samma öde delades äfwen af alla deras följeslagare, så att Gunlög och Rafn ändtligen woro ledige till att angripa hwarandra. Der skiftades nu många och dryga hugg; allt häftigare blefwo deras angrepp; allt större deras förbittring. Gunlög begagnade det swärd, som Konung Ethelred gifwit honom, och detta war ett ypperligt wapen. Med detta gaf han omsider Rafn ett swårt hugg, så att den ena foten gick af. Denne föll likwäl icke, utan hoppade bort till en trästubbe, hwarpå han stödde benet. — Då sade Gunlög: nu är du wäl icke mera mäktig till strid, och will jag ej längre kämpa med dig, lemlastade man! — Det är sannt, swarade Rafn, med mig har det gått swårt baklänges; dock skulle jag wäl ännu kunna duga till något, om jag blott finge att dricka. — Så swik mig då icke, sade Gunlög, så skall jag tillföra dig watten i min hjelm. — Rafn lofwade det, hwarpå Gunlög gick bort till en bäck, fyllde hjelmen och förde den till Rafn. Men då denne räckte sin wänstra hand emot Gunlög, liksom för att emottaga wattnet, högg han i detsamma Gunlög i hufwudet med swärdet, som han hade i den högra, så att deraf blef ett mycket swårt och djupt sår. — Illa swek du mig nu, sade Gunlög, och omanligt war detta gjordt af dig, då jag satte lit till ditt ord, och dessutom wille bringa dig hjelp och wederqwickelse, ehuru du war min fiende. — Jag tillstår det, swarade Rafn, men kan omöjligt unna dig att omfamna Helga den Fagra, såsom brud och maka, sedan jag är borta.

De kämpade sedermera ännu en stund med mycken förbittring, till deß Gunlög slutligen gaf banesår åt Rafn, så att han nedföll död på marken. Då gingo wägwisarne, som åskådat striden, fram, och förbundo såret i Gunlögs hufwud. Han satt emedlertid och qwad följande wisa:

Rafn till mitt möte här gick, den frägdade skalden och kämpen,
Härdad i swärdens lek och lugn bland hotande dödar,
Aldrig han wek för smattrande hugg på härdade hjelmen;
Här dock hans sol gick ned, då swärdet han drog emot Gunlög.
Wänner! förtäljen det I för Jarlen, er Herre, och alla
Som kunna spörja er till om Gunlögs slutliga öde.
Sägen: "Han segrande dog, blott swek beredde hans bane."
Så, i sagan, skall lefwa hans namn, hos kommande slägten.

Sedan såret war förbundet, begrafde man de döda, hwarefter Gunlög sattes upp på sin häst och fördes ned till Levanger, der han låg i tre dagar, hwarunder han äfwen besöktes af presten; sedan dog han och begrafdes der wid kyrkan. Alla beklagade mycket Gunlögs och Rafns död, i synnerhet för de omständigheter, som dermed woro förenade.

XIII.

Om sommaren, innan underrättelse om de händelser hwilka nu äro berättade, ankom till Island, hade Illuge en dröm, hemma på Gilsbacken. Han tyckte, nemligen, att Gunlög kom till honom, dryppande af blod, och qwad följande:

Rafn har jag funnit. Han pröfwade hårdt med swärdet min brynja;
Flingor af wapnen flögo omkring, som isbark om wintern,
Och jag skar med ett hugg den kämpens fot ifrån benet.
Si! då skriar örnen på rof, will släcka sin blodtörst.
Äfwen ur Gunlögs hjerta, och hwem kan ödet betwinga?
Rafn, med arglist och swek, mig lockade fram till att lindra
Blödande kämpens qwal; — till tack då klöf han min hjesse.

Illuge mindes ännu wisan, när han waknade, och sjöng den sedan för andra.

Söder på Moßfjell hände äfwen, att Önund samma natt drömde, det Rafn uppenbarade sig för honom och qwad sålunda:

Swärdet blef rödt af kämparnes blod, der, långt bortom hafwet,
Klufwen blef sköld och dödsruna ristad af wredgade kämpar.
Hufwudet swindlande sjönk mot mitt bröst och natt blef för öga,
Solen nedgick i blod och korparne sjöngo sin liksång.

Följande sommar infunno sig Illuge Swarte och Önund wid Alltinget. — En dag möttes de båda på lagberget; då sade Illuge: hwad böter will du gifwa mig för min son, som din son Rafn swek, mot all tro och lofwen? — Det är långt ifrån, swarade den andre, att jag anser mig pligtig utgifwa böter för honom, då jag sjelf så bittert lider genom följderna af deras olyckliga möte; men jag fordrar icke heller några böter af dig för min son. — Illuge swarade: inom korrt skall då någon din frände eller slägting få umgälla detta.

Under sommaren, efter tinget, war Illuge allt jemt dyster och swårmodig samt mycket fåordig och tankfull till utseendet, så att alla trodde det han umgicks med tankar på hämd. — Denna förmodan bekräftade sig äfwen, då han en dag under hösten red ut från Gilsbacken, medhafwande tretio män, med hwilka han, tidigt på morgonen, anlände till Moßfjell. Önund och hans söner undkommo wißt i samma stund; men twenne af hans fränder blefwo gripna af Illuge, som lät döda den ena och hugga foten af den andra, hwarpå han for hem igen, utan att gifwa Önund någon upprättelse härföre. Men Illuges son, Hermund, som icke kunde glömma sin broder Gunlögs död, war emedlertid icke nöjd härmed, och ansåg honom ännu icke wara fullkomligt hämnad. Då han nu wißte att Önunds brorson, Rafn, som war en god sjöman, hade sitt skepp liggande uppe i Rutafjorden, så red han om wåren, helt allena, norr öfwer Holtawarda-heden till Rutafjord och ut till hamnen Bordöre, der köpmännens skepp lågo. Många köpmän woro då nästan resfärdiga, men styrmannen Rafn war i land med flera andra. Hermund red då bort till honom, genomborrade honom med sitt spjut, och for straxt bort, innan Rafns förwånade stallbröder fingo tid att tänka på motwärn, eller sätta efter honom. Icke heller för detta dråp erlades några böter; och härmed slutar fejden emellan Illuge Swarte och Önund på Moßfjell.

Torsten Egilsson bortgiftade sedan sin dotter, Helga, med en man, som het Torkel Hallkelsson, hwilken bodde uti Hraundalen, och flyttade hon dit till honom samt förestod hans hus. Men ehuru denne war en man af mycket wärde, med ej obetydlig förmögenhet samt äfwen god skald,

så kunde likwäl aldrig någon warmare tillgifwenhet uppstå desse makar emellan, ehuru de hade flera barn tillsammans; ty Helga kunde aldrig få Gunlög riktigt ur tankarne, ehuru han war död. Hennes största glädje bestod deruti, att framtaga den kappa, som Gunlög gifwit henne, och utbreda den framför sig. Hon kunde då sitta ganska länge och betrakta detta dyrbara minne af sin förlorade ungdomswän, och kunde hon då ej af något förmås, att afwända blicken från detta kära föremål.

Nu hände sig en gång att en swår sjukdom fick insteg i gården, hwaraf många plågades en lång tid. Äfwen Helga blef deraf angripen, men gick ännu uppe. En Lördagsafton kände hon sig mattare och tröttare än wanligt, hwarföre hon hwilade hufwudet i Torkels knä, under det hon lät framtaga Gunlögs kappa. Då hon fick den, satte hon sig upp, utbredde kappan framför sig och betraktade den en stund, med allt mattare blick. Derpå sjönk hon tillbaka i mannens sköte — och war död.

Torkel qwad då följande:

Hon ofta slumrat wid mitt bröst,
Hon, — som för mig war lifwets tröst,
Dock Helgas hjerta Gunlögs bild
Bewarade, fast hon war skild
Från honom under lifwets strider;
Hon tänkte alltid på de tider,
Då lifwets morgonsol än brann,
För Gunlög, Helga, klar och warm;
Då hon, så mången jubelstund,
Med ynglingen slöt sitt förbund. —
Hon honom se'n i drömmen såg,
Han aldrig gick ur hennes håg. —
Nu är du borta, hulda maka!
Och intet kallar dig tillbaka;
Mitt lif är nu blott ständig sorg,
Som slutas först i Frejas borg,
Der en gång dig jag finner åter,
Och intet mer oß skiljas låter.

Helgas lik fördes härefter till kyrkan, åtföljdt af en stor skara wänner och fränder, hwilka alla djupt sörjde hennes tidiga bortgång.

Härmed slutas sagan om Gunlög Ormtunga och Helga den Fagra.

